Műveltek érdekel

ABESSZÍNIA, MINT GYARMAT 4000 ÉV ELŐTT

A néprajzi kutatások szerint a Nilus forrásvidékén időszámításunk kezdete előtti második évezredben indiai gyarmatosok alapítottak államot. Ez a Meroe állam részben a mai Tigre tartomány területén feküdt, később Axum volt a székhelye. Innen, Meroe felől népesítették volna be újabb indiai gyarmatosok dél felől Egyiptomot. Az összehasonlító vallástörténet ugyanis szoros hasonlóságot állapít meg India, Etiópia és Egyiptom vallási hiedelmei között, erre alapítják ezt az elméletet és az egyiptomi művészetnek, csillagászatnak, építészetnek az eredete is Meroe felé mutat. Meroe állam véglegesen a harmadik században omlott össze és a későbbi keresztény hittérítés kapcsolta újra az akkori művelt világhoz.

MITŐL CSILLÁMLIK AZ EMBERI TEST?

Többször megfigyelték, hogy az emberi test sötétben néha gyengén csillámló fényt áraszt. Jobb magyarázat híján megelégedtek azzal a feltevéssel, hogy az ilyen emberek bőre a rendesnél több foszfort tartalmaz. Egy bécsi tudósnak most sikerült a rejtélyt végleg megoldania. Hosszas kísérletezés után megállapította, hogy az ismeretlen fény az A-vitaminnal azonos. Az A-vitamin különösen csukamájolajban, sárgarépában, vajban és a levelek zöldjében fordul elő és táplálék útján jut az emberi testbe, ahol a mellékvesékben, az agyfüggelékben, a szem recehártyáján és más szervekben rakódik le; ha azután ibolyántúli sugarak érik, csillámlani kezd. Ilyen csillámlást többször megfigyeltek a mikroszkóp alatt vizsgált emberi testrészeknél, de a tünemény magyarázatát nem találták. Most kísérletileg bebizonyították, hogy olyan állatok testrészei, amelyek A-vitamint nem tartalmazó táplálékot kaptak, a mikroszkóp alatt teljesen fénytelenek maradtak, ellenkező esetben világítottak.

ÉS MIT KAPNAK A SOPRONI RONGYOSOK?

A soproni városszépítő egyesület elhatározta, hogy az uccáról látható tűzfalak eltüntetése céljából ingyen bocsát a háztulajdonosok rendelkezésére megfelelő mennyiségű Ampelopsis futónövényt, amelynek az a tulajdonsága, hogy nem rongálja a falat, ellenkezőleg védi, mert elvonja belőle a nedvességet.

BESZÉLŐ KÖNYV

Az angol sajtó képviselői előtt egy „Fotoliptofono" nevű új készüléket mutattak be, amely lemezek helyett közönséges ujságpapírtekercsre veszi föl a beszédet vagy zenét. Hogy a papír ne romoljék, a lejátszáshoz tű helyett villamos fénysugarat használnak, amely fényérzékeny cellát hoz működésbe, mialatt a papír a fémhengeren forog. Egy 45×50 centiméter papírfelületet 5—6 percig lehet játszani. A fölvételek készítése olyan egyszerű és olcsó, hogy lehetővé teszi majd a „beszélő könyvek" tömeges készítését, amelyekben minden szereplő egyéni hangon beszél majd.

VISSZA A SZÉNFŰTÉSHEZ

Az angol admiralitás elhatározta, hogy az új hadihajók részére olaj- és szénfűtésre egyaránt alkalmas kazánokat építtet. Húsz év óta majdnem kizárólag olajfűtésre berendezett hadihajókat építtetett Anglia, de most attól tartanak, hogy háború esetén az ostromzár megbénítaná Anglia olajellátását.

BETHLENTÉRI SZÍNHÁZ
Szerdán este ELŐSZÖR:
A MINISZTER FELESÉGE!
Vígjáték 4 felvonásban. Írta B. NUSIC

Így születtek a Nep-mandátumok...

A nagybaracskai petíció a közigazgatási bíróság előtt

A tavaszi nyiltszavazásos választásokon a nagybaracskai kerületben, amint emlékezetes, gróf Teleki Jánost, a Nep hivatalos jelöltjét jelentették ki 9 szótöbbséggel „megválasztott" képviselőnek. Teleki mandátumát a kisebbségben maradt Mojzes János független kisgazdapárti jelölt hívei petícióval támadták meg, amelyet hétfőn délelőtt kezdett tárgyalni a közigazgatási bíróság.

A petíció a tavaszi választás „eredményé"-nek *megsemmisítését és Mojzesnek képviselővé nyilvánítását kéri.* A petíció szerint

Mojzesnek 1400 választóját erőszakkal akadályozták meg a leszavazásban.

Amikor a választást már lezárták és Mojzesnek 18 szavazattöbbsége volt, meghamisították a szavazati jegyzőkönyveket és

Teleki javára írták be a Mojzesre szavazott választók szavazatait, de olyanokét is, akik egyáltalán nem szavaztak.

Ezt közjegyzői okirat tanusítja. Ilyen trükkökkel sikerült kimutatni 9 „szótöbbséget" Teleki javára. A választási elnök 12 Mojzes-párti választót jogosulatlanul *visszautasított.*

A hétfői tárgyaláson *a petícionálók jogi képviselője* rámutatott arra, hogy Telekinek semmi kapcsolata nem volt a kerülettel és *csak a hatósági terrornak köszönhette „győzelmét".* A panasziratban foglalt adatokat megtoldotta azzal, hogy a választás napján a kora délutáni órákban Mojzesnek 1300 hívét szétzavarták. Csákaljánt

a szavazatszedő küldöttségi elnök szuronyos csendőrökkel verette szét Mojzesnek egy zárt udvaron összegyülekezett híveit. A Mojzes-párt bizalmijait lefogták.

Hercegszántón a párt számára egy trágyadomb mellett jelöltek ki gyülekezőhelyet. A szavazatszedő küldöttségi elnökök csak akadékoskodva, lassan fogadták el a Mojzespártiak szavazatait. Mojzesék a választás eredményének meghamisítása címén *büntetőfeljelentéseket* tettek négy szavazatszedőküldöttségi elnök ellen, akik ellen az ügyészség vádiratot adott ki. Ezek közül a hercegszántói elnök elleni bűnügyben a bajai törvényszék már megtartotta a főtárgyalást, de ítéletre azért nem kerülhetett sor, mert a vádlott elfogultsági kifogást emelt a bírák ellen. A többi ügyben

az igazságügyminiszter fölkérette magához az iratokat, amelyek még mindig nem kerültek vissza a bírósághoz,

noha a képviselőházban az igazságügyminiszter egy interpellációra azt válaszolta, hogy a kérdéses iratokat visszaküldötték a pécsi főügyészséghez. A továbbiakban a petícionálók képviselője előadta, hogy Teleki javára meghamisították a gyöngypusztai választási eredményt. Ott a jegyzőkönyv szerint 90 szavazat esett Telekire, 23 Mojzesre. A választás után Mayer választási elnök és Fejes választási jegyző a választási ívekkel Nagybaracska felé tartottak. Csákaljánál találkoztak egy autóval, amelynek utasával hosszasan tanácskoztak. Később Mayer és Fejes két más emberrel bement egy házba, ott is hosszú ideig megbeszélést folytattak. Amikor

e titokzatos tanácskozások után Nagybaracska határába értek, a közben meghamisított íveken már 113 szavazat szerepelt Teleki javára, a Mojzesre leadott szavazatok száma pedig 18-ra olvadt le.

Az ügyészség Mayer és Fejes ellen *tizenkétrendbeli közokirathamisítás miatt vádiratot is adott ki.* Kérte, hogy a nyilvánvalóan hamisítás útján Telekire esett szavazatokat vonja le a közigazgatási bíróság és a Mojzestől elvont szavazatokat írják a független kisgazdapárti jelölt javára.

A tárgyalást kedden délelőtt folytatják.

Kenyeres-Kaufmann elveszti mandátumát

Kenyeres-Kaufmann Mózes, a Nep hivatalos jelöltjeként a tarpai kerületben „megválasztott" képviselő mandátumát volt ellenjelöltje, a radikálispárti Zsilinszky Endre hívei tudvalevően petícióval támadták meg. A közigazgatási bíróság már tárgyalta ezt a petíciót és úgy döntött, hogy a belügyminiszterhez megkeresést intéz azirányban, hogy

Kenyeres-Kaufmann magyar állampolgár-e vagy sem.

A belügyminiszternek ebben a kérdésben való döntése természetesen egyben eldönti a petíció, illetve Kenyeres-Kaufmann mandátumának sorsát. A belügyminiszter a közigazgatási bíróság fölterjesztésére már szombaton megküldte válaszát a közigazgatási bíróságnak és ebben a válaszban megállapítja a miniszter, hogy Kenyeres-Kaufmann — *nem magyar állampolgár.* Ilyenformán most

már nem kétséges, hogy a közigazgatási bíróság Kenyeres-Kaufmann mandátumát érvényteleníti.

A bíróság — hír szerint — a közelebbi napokban tartja ebben az ügyben a folytatólagos tárgyalást.

Kérjük

azokat az 55 éven felüli előfizetőinket, akik be akarnak lépni a

Népszava biztosítási akciójába

és még nem jelentkeztek, azonnal jelentsék be ezirányú szándékukat a kiadóhivatalban személyesen, lapkihordóink útján vagy levélben. November elseje utáni jelentkezéseket a Corvinia biztositóval kötött megállapodás alapján nem vehetünk figyelembe.

MŰVÉSZET IRODALOM

(*) **Buttykay Ákos** hosszú és nehéz betegség után a debreceni belgyógyászati klinikán halt meg. 1871 július 22-én született Halmin. Thomán István, majd Stavenhagen zongoratanitványa volt. 1907-től 1923-ig a Zeneművészeti Főiskola zongora-melléktanszakos tanára. Első zeneszerzői sikerét az *„Ünneprontók"* című szimfónikus költeményével aratta (1905). A komolyabb zenei irányzatról csakhamar letért és operetteket szerzett. Darabjai: *„A bolygó görög"*, *„A csibészkirály"* (1907), *„Az ezüstsirály"*, *„Olivia hercegnő"* és *„A császárné apródja"*. — Buttykayt valószínűleg csak Kosáry Emmával, a jeles operetténekesnővel kötött házassága vezette a könnyebb zenei műfaj felé. Dallamötleteiből hiányzott az ideáló és népszerűségre termett pregnáns jelleg. Operettjeit inkább a megcsinálás átlagon fölülálló alapossága, a komolyabb mesterségbeli fölkészültség tüntette ki. Kísérőzenét írt „Az ember tragédiájá"-hoz is. Holttestét Budapestre hozták és *ma*, kedden délután ½4 órakor temetik.

(*) **A Filharmóniai Társaság I. bérleti hangversenye** szebben sem kezdődhetett volna, mint *Dohnányi Ernő* zongorajátékával. Kinek ujjai alatt zengenek még *Beethoven* c-moll zongoraversenyműve, annak is az elrévülő lassú középtétele ilyen magától értetődő teljes közvetlenséggel!?... *Fleischer Antal* karmester nemcsak a versenymű zenekari kíséretét látta el, hanem két önálló számot is vezényelt: *Camille Saint-Saëns* „Omphale rokkája" című szimfónikus költeménye a francia zeneszerző születésének *századik* évfordulója alkalmából szerepelt a műsoron. Olyan programzene ez, amely a program kedvéért nem áldozza föl a tisztán zenei szerkezetet. Efféle tételeknél rendszerint a főtéma jellege „férfias" és a melléktémáé „nőies". Saint-Saëns, a női álruhában kézimunkázó Herkules jellemzésére a rokkáról másolt kecses hangutánzó témát teszi meg alapötletté, fölcseréli a szerepeket és csupán a melléktémában jelzi a hős igazi arcát, férfiasságát. Fleischer Antal gondosan szólaltatta meg a művet, valamint *Kodály Zoltán* „Sárkánytánc"-át is. Tudjuk, hogy Kodály nem rokonszenvez Sztravinszky muzsikájával, mert felelőtlennek és ezért etikátlannak minősíti az orosz zeneszerző stiláris kísérletezését. „Sárkánytánc"-ának erősen a „Petruska"-balettre emlékeztető főmotívuma arra a föltevésre jogosít, hogy Kodály itt maró gúnnyal holmi „zenei sárkány" alakját rajzolta meg, szabadon az élő mintakép után. Remekül hangszerelt darabja egyébként eredetileg a „Háry János" daljáték egyik törölt jelenetéhez tartozott... Szünet után *Dohnányi Ernő* vezényelte *Hector Berlioz* „Fantasztikus szimfóniá"-ját. Minden mesterművének meghallgatása közben újból érezzük, hogy a francia muzsikának Berlioz az egyik legzseniálisabb képviselője, aki saját korát annyival előzte meg, amennyivel nagyon kevesen még a legszámottevőbbek közül is. *(J. S.)*

(*) **Surányi Miklós kapta az idei Vojnits-díjat.** A Tudományos Akadémia hétfőn délután összes ülést tartott, amelyen fölolvasták *Berzeviczy Albert* emlékbeszédét Liszt Ferencről. Azután *Szász Károly* jelentést tett a Vojnits-érem odaítéléséről. A Vojnits-bizottság az elmúlt évad legsikerültebb színdarabjának *Anday és Bálint* „Baskircsev Máriá"-ját és *Surányi Miklós* „Arany bástya" című színdarabját tartja és a kettő közül *Surányi Miklós darabját tartja érdemesebbnek a Vojnits-éremre,* mert ennek a darabnak anyaga eredeti és drámaisága is erősebb. Az előterjesztett jelentést az ülés egyhangúlag elfogadta. Ezután fölolvasták azt az emlékiratot, amelyet a Tudományos Akadémia tagjai intéztek hálájuk jeléül *Balogh Jenő* volt főtitkárhoz, aki 15 éven át önzetlenül töltötte be a Tudományos Akadémia főtitkári tisztségét.

(*) **Várady Antal szülőházát emléktáblával jelölte meg a Petőfi Társaság.** A Bonyhád melletti Závod községben vasárnap a Petőfi Társaság irodalmi ünnep keretében leleplezte egykori alelnökének, *Várady Antalnak* szülőházát megjelölő emléktáblát.

OLVASD A NÉPSZAVÁT ÉS SZEREZZ ÚJ ELŐFIZETŐKET